

FERNANDO ARAMBURU

PÀTRIA

Columna

FERNANDO ARAMBURU
PÀTRIA

Traducció de Núria Parés Sellarès

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *PATRIA*

PRIMERA EDICIÓ: ABRIL DEL 2019

© FERNANDO ARAMBURU, 2016

© DE LA TRADUCCIÓ: NÚRIA PARÉS SELLARÈS, 2019

© TUSQUETS EDITORES, S. A., 2016

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2019

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2496-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 3.973-2019

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Talons sobre el parquet

Goita-la, pobra, a trencar-se en ell. Tal com es trenca una onada a les roques. Una mica d'escuma i adéu. Que no ho veu que ni tan sols es pren la molèstia d'obrir-li la porta? Sotmesa, més que sotmesa.

I aquestes sabates de taló i aquests llavis vermells als seus quaranta-cinc anys, per què? Amb la teva categoria, filla, amb la teva posició i els teus estudis, què ho fa que et comportes com una adolescent? Si l'*aita* aixequés el cap...

En el moment de pujar al cotxe, la Nerea va dirigir la vista cap a la finestra des d'on, rere la cortina, suposava que la seva mare, com sempre, l'estaria observant. I sí, encara que ella no la pogués veure des del carrer, la Bittori la mirava amb pena i amb les celles arrufades, i parlava sola i va xiuxiuejar dient aquí la tens, pobra, d'adorn d'aquell vanitós a qui mai no li ha passat pel cap fer feliç a ningú. Que no se n'adona que una dona ha d'estar molt desesperada per intentar seduir el seu marit després de dotze anys de matrimoni? En el fons és millor que no hagin tingut descendència.

La Nerea va agitar breument la mà en senyal de comiat abans de ficar-se al taxi. La mare, al tercer pis, amagada rere la cortina, va desviar la mirada. Es veia una àmplia franja de mar per sobre dels teulats, el far de l'illa de Santa Clara, núvols tènues a la llunyania. La dona del temps havia anunciat sol. I ella, ai, que vella que m'estic fent, va tornar a mirar al carrer i el taxi ja s'havia perdut de vista.

Després va buscar, més enllà dels teulats, més enllà de

l'illa i de la línia blava de l'horitzó, i més enllà dels núvols remots i encara més enllà, en el passat perdut per sempre, escenes del casament de la seva filla. I la va tornar a veure a la catedral del Buen Pastor, vestida de blanc, amb el ram de flors i la seva excessiva felicitat, i veient-la així a la sortida, tan esvelta, tan somrient, tan guapa, li va venir un mal presentiment. A la nit, quan va tornar sola a casa, va estar a punt de seure davant la foto del Txato i confessar-li els seus temors; però tenia mal de cap i a més el Txato, en qüestions familiars, i encara més tractant-se de la seva filla, acostumava a posar-se sentimental. Era de llàgrima fàcil aquell home, i encara que les fotos no plorin, jo ja m'entenc.

Els talons eren per despertar-li la gana a en Quique, i no precisament la que es satisfà menjant. Toc, toc, toc, els havia sentit puntejar una estona abans sobre el parquet. A veure si me l'omplirà de forats. Per mantenir la pau a casa, no l'hi va retreure. Només hi serien una estona. Havien vingut a acomiadar-se. I a ell, a les nou del matí, la boca ja li feia tuf de whisky o d'una beguda d'aquelles amb què comercia.

—*Ama*, segur que te'n sortiràs tota sola?

—Per què no hi aneu amb autobús a l'aeroport? El taxi d'aquí a Bilbao us costarà un dineral.

Ell:

—No pateixis per això.

Les maletes, la incomoditat, la lentitud, va al·legar.

—Sí, però aneu amb temps, no?

—*Ama*, no insisteixis. Està decidit que hi volem anar amb taxi. És el més còmode.

En Quique es començava a impacientar.

—És l'únic que és còmode.

Va afegir que sortia al carrer a fumar un cigarret mentre parleva. Feia una olor forta de perfum aquell home. Però la boca li put a beguda i tot just són les nou del matí. Es va acomiadar mirant-se la cara al mirall del rebedor. Presumit. I després, autoritari, cordial, però sec?, a la Nerea:

—No triguis.

Cinc minuts, li va prometre. Al final van ser quinze. A so-

les, a la seva mare: que aquell viatge a Londres significava molt per a ella.

—Em costa imaginar-me que hi pintis res en les converses del teu marit amb els clients. O és que sense dir-me res t'has posat a treballar a la seva empresa?

—A Londres vull fer un intent de debò per salvar el nostre matrimoni.

—Un altre intent?

—L'últim.

—I aquesta vegada, quina serà la tàctica? Et quedaràs al seu costat perquè no te la foti amb la primera que passi per allà?

—*Ama*, sisplau. No m'ho facis més difícil.

—Estàs molt guapa. Que has canviat de perruqueria?

—Vaig a la mateixa de sempre.

De sobte la Nerea va abaixar el to de veu. Amb els primers xiuxiuejos la mare es va girar per mirar cap a la porta de l'entrada, com si tingués por que algun estrany les estigués espiant. No, res, que havien descartat la idea d'adoptar un fill. Tant que deien. Que si un xinès, un rus, un morenet. Que si nen o nena. La Nerea no havia perdut la il·lusió, però en Quique se n'havia desdit. Ell vol un fill propi, carn de la seva carn. La Bittori:

—Que ara li ha agafat per parlar com a la Bíblia?

—Es creu molt modern, però és més tradicional que l'arròs amb llet.

La Nerea s'havia informat pel seu compte dels tràmits per sol·licitar l'adopció i sí, complien tots els requisits. Els diners no eren cap impediment. Estava disposada a viatjar fins a l'altra punta del món i per fi ser mare encara que no hagués parit la criatura. Però en Quique havia enllestit la conversa amb brusquedat. Que no i que no.

—Una mica insensible el noi, no et sembla?

—Vol un nen que sigui seu, que se li assembli, que jugui algun dia a la Reial. Està obsessionat, *ama*. I el tindrà. Uf, quan fica la banya en una cosa! No sé amb qui. Amb alguna que s'hi presti. No m'ho preguntis. No en tinc ni idea. Llogarà un ventre pagant el que calgui. Si és per mi, l'ajudaria a trobar una dona sana que li compleixi el desig.

—Estàs sonada.

—Encara no l'hi he dit. Suposo que aquests dies, a Londres, ja en tindrè l'ocasió. Ho he pensat bé. No tinc cap dret a exigir-li que sigui infeliç.

Es van fer petons a la porta de casa. La Bittori: que sí, que s'espavilaria tota sola, que bon viatge. La Nerea, des del replà, mentre esperava que arribés l'ascensor, va dir alguna cosa sobre la mala sort, però que no hem de renunciar a l'alegria. Després li va suggerir a la mare que canviés l'estora.

Octubre benigne

A bans d'allò del Txato creia, però ara ja no creu. Tan devota que va ser de jove. Si fins i tot va estar a punt de professar. Ella i aquella amiga del poble de qui val més no recordar-se'n. Totes dues es van desdir del propòsit a l'últim moment, amb un peu al noviciat. Ara, tot això de la resurrecció dels morts i la vida eterna i el Creador i l'Esperit Sant li semblen romanços.

La van irritar molt unes paraules del bisbe fent com si res. No va gosar negar-li la mà a un senyor tan important. La va notar viscosa. En canvi, sí que el va mirar a la cara per expressar-li en silenci, amb la llum dels seus ulls, que ja no era creient. Només de veure el Txato al taüt, la seva fe en Déu es va re-bentar com una bombolla. Fins i tot ho va notar físicament.

I, tanmateix, de tant en tant va a missa, potser impulsada per la força del costum. S'asseu en un banc de la part posterior de l'església, mira les esquenes i els clatells dels assistents, parla amb ella mateixa. És que a casa hi ha molta solitud. Ella no és de ficar-se en bars ni cafeteries. Compres? Les justes. Se li ha esfumat la coqueteria, una altra bombolla?, que tenia abans d'allò del Txato. I perquè la Nerea insisteix, que, si no, es vestiria amb la mateixa roba cada dia.

En comptes d'entrar a les botigues, prefereix seure a l'església i practicar el seu ateisme silencios. Es té prohibits la blasfèmia i el menyspreu als feligresos reunits. Mira les imatges i diu/pensa: no. A vegades ho diu/pensa brandant una mica el cap en senyal de rebuig.

Si fan missa, es queda més estona. Llavors es dedica a negar per dins tot el que afirma el sacerdot. Preguem. No. Aquest és el cos de Crist. No. I així tota l'estona. A vegades, vençuda pel cansament, fa un son amb la deguda discreció.

Va sortir de l'església dels jesuïtes, al carrer Andía, amb el cel ja fosc. Era dijous. Feia una temperatura agradable. A mitja tarda havia vist que el rètol lluminós d'una farmàcia indicava vint graus. Trànsit, vianants, coloms. Va distingir una cara coneguda. Sense dubtar-ho, va canviar de vorera. El canvi brusc de direcció la va obligar a endinsar-se a la plaça de Guipúzcoa. La va travessar pel camí que voreja l'estany. Es va entretenir mirant els ànecs. Feia temps que no passava per allà. Si no ho recordava malament, des que la Nerea era petita. Va recordar uns cignes negres que ara no es veuen. Ding dong ding. El carilló de la Diputació la va treure dels pensaments.

Les vuit. Hora temperada, octubre benigne. De cop i volta li van venir a la memòria les paraules que havia dit la Nerea al matí. Que canviés l'estora? No, que no s'ha de renunciar a l'alegria. Bah, una bajanada que es diu a la gent gran per aixecar els ànims. A la Bittori no li costava acceptar que feia una tarda estupenda. Per fer salts d'alegria li hauria calgut una altra mena d'estímul. Per exemple? Ai, jo què sé. Que inventessin una màquina de ressuscitar els morts i em tornessin el meu marit. Es va preguntar si després de tants anys no hauria de començar a oblidar. Oblidar? Què és això?

En l'aire surava una olor com d'algues i d'humitat marina. No feia gens de fred, no bufava el vent i el cel era serè. Raons suficients, es va dir, per anar a casa caminant i estalviar-se l'autobús. Al carrer Urbietta va sentir el seu nom. El va sentir clarament, però no es va voler girar. Fins i tot va accelerar el pas, però no va servir de res. La van atrapar per darrere uns passos ràpids.

—Bittori, Bittori.

La veu sonava massa a prop per continuar fent veure que no la sentia.

—Te n'has assabentat? Diuen que ho deixen, que ja no faran més atemptats.

La Bittori no va poder evitar recordar els dies en què aquesta mateixa veïna evitava trobar-se amb ella a l'escala o s'esperava a la cantonada del carrer, mullant-se sota la pluja, amb la bossa de la compra entremig dels peus, per no coincidir totes dues al portal.

Va mentir:

—Sí, m'ho han dit fa una estona.

—Quina bona notícia, eh? Per fi tindrem pau. Ja era hora.

—Aviam, aviam.

—Me n'alegro sobretot pels qui ho heu passat tan malament. Que pari tot això d'una vegada i us deixin tranquils.

—Que pari què?

—Que parin de fer patir la gent i defensin el que és seu sense matar.

I com que la Bittori, callada, no mostrava cap intenció de continuar el diàleg, la veïna es va acomiadar acuitada per una pressa sobtada.

—Me'n vaig, que li he promès al meu fill que li faria rogers per sopar. Li agraden tant. Si vas cap a casa, t'acompanyo.

—No, que m'esperen aquí a prop.

Total, que per perdre de vista la veïna va travessar la vorera i es va passar una bona estona caminant sense rumb per allà als voltants. Perquè, esclar, la poca-solta, mentre neteja els rogers per al seu fill, que sempre m'ha semblat un babau, a més de cretí, si em sent arribar a casa poc després que ella, pensarà: ep, aquesta no volia estar amb mi. Bittori. Què? Estàs caient en la rancúnia i ja t'he dit moltes vegades que. D'acord, deixa'm en pau.

Més tard, en el trajecte cap a casa, va posar una mà en el tronc aspre d'un arbre i va dir per a si mateixa: gràcies per la teva humanitat. Després la va posar a la paret d'un edifici i va repetir la frase. I va fer el mateix, sense aturar-se, amb una paperera, un banc públic, el pal d'un semàfor i amb altres objectes del mobiliari urbà que va anar trobant pel camí.

El portal, a les fosques. Va tenir la temptació de fer servir l'ascensor. Compte. El soroll em podria delatar. Va decidir

pujar descalça els tres pisos. Encara va tenir temps de xiuxiuejar un últim agraïment, passamà, per la teva humanitat. Va introduir la clau al pany amb el màxim sigil possible. Quin defecte hi veu la Nerea en aquesta estora? Jo és que no entenc aquesta criatura i em sembla que no l'he entès mai.

Al cap de poc, va sonar el telèfon. La Ikatza dormitava al sofà, feta una bola de pèl negre. Sense canviar de postura, amb els ulls entreoberts, va mirar els passos de la mestressa en direcció a l'aparell. La Bittori va deixar que s'extingís el soroll, va reconèixer el número a la pantalla i el va marcar.

En Xabier, excitat. *Ama, ama.* Que engegués el televisor.

—Ja m'ho han dit. Qui? La de dalt.

—Ah, em pensava que no te n'hauries assabentat.

I li va enviar un petó i ella l'hi va correspondre i no van parlar més i es van acomiadar. Es va dir: jo no engego la tele. Però al cap d'una mica va poder més la curiositat. Va veure a la pantalla els tres encaputxats amb boina, asseguts en una taula, estètica de Ku Klux Klan, estovalles blanques, teles patriòtiques, un micròfon, i va pensar: la mare del que parla, li reconeixerà la veu? Sentia viva repugnància per aquelles imatges que a més li feien regirar la panxa. Incapaç de suportar-les, va apagar el televisor.

Per a ella s'havia acabat el dia. Quina hora era? Prop de les deu. Va canviar l'aigua a la gata i se'n va anar a dormir més d'hora que de costum, sense sopar, sense obrir la revista que hi havia a sobre la taula. Amb la camisa de dormir posada, es va aturar davant de la foto del Txato, a la paret del dormitori, per dir-li que:

—Demà pujaré a explicar-t'ho. No crec que te n'alegris; però en fi, és la notícia del dia i tens dret a saber-la.

Amb el llum apagat, va intentar forçar els ulls a vessar una llàgrima. Res. Secs. I la Nerea sense trucar. Ni tan sols s'havia pres la molèstia de comunicar-li si havien arribat a Londres. esclar, deu estar molt atrafegada mirant de salvar el seu matrimoni.